

Must think

De nieuwe serie **MUST THINK** stelt steeds een boeiende uitspraak over onderwijs centraal, een uitspraak van een filosoof, een pedagoog, een groot wereldburger of een historicus en schrijver. Iedere maand geeft iemand uit het onderwijs hierop zijn of haar reflectie.

Meer prachtige uitspraken vindt u in de publicatie '3000 jaar denkers over onderwijs'. Dit boekje, samengesteld door Henk Sissing, staat vol met uitspraken over onderwijs, leraren, leidinggevenden, leerlingen, ouders en leren.

TEKST: HENK SISSING, MARCEL VAN HERPEN FOTO: BOB BARTEN, BOBFOTO

Als één kind niet gelukkig is, is niemand gelukkig

Wie is Toshiro Kanamori?

Toshiro Kanamori is in 1946 geboren in het Japanse Ishikawa. Hij studeerde pedagogiek en filosofie aan de faculteit sport van de universiteit van Kanazawa te Japan. Hij ontving in 1997 een onderwijsprijs voor zijn werk en filosofie. Zijn boek 'Met hoop in de klas' is ook in het Koreaans vertaald en wordt goed verkocht. In ons land is hij vooral bekend van de documentaire 'Learning to care' en van het boek 'De levenslessen van meester Kanamori'. Kanamori constateerde na de tweede wereldoorlog dat relaties verhardden en dat het aantal geïsoleerden en zelfdodingen schrikbarend toenam. Hij werd als filosoof uitgedaagd om met kinderen te gaan werken en geïnspireerd door met name de Zwitsers-Franse filosoof en componist Rousseau en door de Zwitserse armenopvoeder en onderwijsvernieuwer Pestalozzi. Hij deelde hun zienswijzen en vertaalde ze naar de Japanse context. Kanamori wilde kinderen die zelf konden denken en goed voor zichzelf en voor anderen zouden zijn. Vanuit zijn historisch besef, het zicht op maatschappelijke tendensen en een studie

van de 'vrijdenkers' formuleerde hij zijn eigen waarden en waarheden. In een vijfde-ling geeft hij de essenties:

1. Kinderen moeten kind mogen zijn (het zijn geen kleine volwassenen): spelen, plezier hebben, zich vrij kunnen voelen, ervaringen opdoen met voorrang voor hun spontane vitaliteit. Daarom trekt hij er met de hele groep op uit en speelt hij samen met hen in het water, in de modder, in de sneeuw.
2. Kinderen moeten goed eten en de waarde van het voedsel kennen. Daarom eet de klas samen, praten ze over het voedsel en telen ze hun eigen rijst en groenten.
3. Ieder mens is een uniek wezen en mag er als individu zijn. Daarom organiseert Kanamori veel gesprekken waarin de gevoelens van kinderen naar boven komen.
4. Je eigen lot mag je niet in handen leggen van anderen. Het is van belang om zelf mee te bepalen, te creëren en verantwoordelijkheid te nemen. Daarom laat hij de kinderen

veel samen organiseren zonder tussenkomst van volwassenen, om bij conflicten vanuit alle perspectieven te reconstrueren.

5. Kinderen moeten vrij gemaakt worden van de verwachtingen van ouders. Kinderen moeten hun eigen behoeften leren formuleren, vrijuit praten en zo druk wegnemen. Daarom praat hij veel met de kinderen over wat hun zelf bezighoudt en leert hen argumenteren.

Momenteel is hij werkzaam als hoogleraar filosofie aan de Universiteit voor Vrijdenkers waar hij met studenten dertig uur per week bezig is met levenslessen 'How to live'. Hij is vice-president van het Educatief en Cultureel Centrum voor Burgers van Ishikawa en lid van de Japanse Bond voor Levensonderhoud en Onderwijs.

Marcel van Herpen over Kanamori

▶ 'Kanamori heeft geen protocollen of gedragsregels. Hij heeft één uitgangspunt: 'Als één kind niet gelukkig is, is niemand gelukkig'. Hij gaat ervan uit dat empathie redding kan brengen.

Kinderen zeggen zelf: 'We gaan naar school om gelukkig te worden en elkaar gelukkig te maken'. Simone Mark schrijft over de affectieve aanraking (zie ook pagina 25, red.). Zij citeert een leerling van Kanamori: 'Ik wil dat ik word opgemerkt, dat ik word begrepen. Als ik mijn hand uitsteek, wil ik dat hij wordt vastgepakt, maakt niet uit hoe zachtjes'. Het is die aanraking, waardoor mensen zich tot elkaar gaan verhouden, verbonden raken! De poging van de leraar om zijn leerlingen allemaal ten diepste te verstaan in wie zij zijn en wat zij nodig hebben. De leraar die – zonder oordeel - de inspanning blijft leveren om het perspectief van de leerling in te nemen, om ze vervolgens óók de weg te wijzen. Het is de empathie die het mogelijk maakt om relaties met anderen aan te gaan; relaties die voorwaarde zijn om autonomie te verlenen. In die volgorde. Hechten en loslaten. Met elkaar optrekken, zonder dat iemand wordt buitenge-

sloten. Dat is elkaar leren kennen; aangeven wat je nodig hebt en open staan voor de noden van een ander. Mr. Kanamori en allen die het zó verstaan, creëren een sfeer waar mensen respect hebben voor anderen én zichzelf.'

Wie is Marcel van Herpen?

Marcel van Herpen stond aan de wieg van de eerste school voor ErvaringsGericht Onderwijs in Nederland. Hij richtte het expertisecentrum voor ErvaringsGericht Onderwijs op en het expertisecentrum Duurzaam Opvoeden en Ontwikkelen. Samen met prof. Luc Stevens en anderen richtte hij het NIVOZ op, waar hij verantwoordelijk is voor de trajecten 'pedagogische tact' en 'pedagogisch leiderschap'. Hij bezocht zo'n 20 landen waar hij tal van pedagogische projecten en schoolontwikkelingstrajecten begeleidde. Hij sprak op internationale conferenties en alleen al in Nederland deelde hij tijdens congressen en conferenties zijn visie op leren en ontwikkelen met meer dan 140.000 leraren. Hij schreef de boeken: ErvaringsGericht Onderwijs, van oriëntatie tot implementatie, Duurzaam Opvoeden en Ontwikkelen en onlangs verscheen zijn manifest Ik, de leraar. Van Herpen vertelt geen verhaal uit ongenoegen of rancune, maar een verhaal uit liefde voor het vak van leraar, uit liefde voor de kinderen. Zijn CV, boeken, films, colleges, TV-uitzendingen, spreuken en artikelen zijn te vinden op www.marcelvanherpen.nl